

A magyar menekültek ausztriai befogadásának nemzetköziesítése

Cseresnyés Ferenc*

Absztrakt Ausztria a kelet-nyugati irányú migráció közvetítője és ugródeszkája volt a hidegháborús évtizedekben is. A magyar menekültek esetében ez azt jelentette, hogy az amerikai elvárásnak megfelelően, szemben az általuk is ratifikált Genfi Konvenció előírásaival, *minden* magyar menedékkérőt befogadtak. Lakosságuk lelkes és nagyarányú támogatása, a nemzetközi kormányzati és nem kormányzati szervezetek folyamatos támogatása nélkül mégis aligha oldhatta volna meg ilyen jól a magyar menekültek segélyezését, továbbirányítását és integrálását. A történetileg rövid ideig tartó „magyar ügy” váratlan eseményként a második Osztrák Köztársaság új demokratikus identitása születésének a kezdete lett.

Kulcsszavak NATO, Genfi Konvenció, UNHCR, ICEM, Nemzetközi Vöröskereszt, Karitászok

1. A menekült migrációról általában, az dolgozat célkitűzése

A migráció kérdésköre önmagában is rendkívül sok dimenzióval rendelkezik. Elég, ha csak a jogi, politikai, a gazdasági, a szociológiai, a demográfiai, vagy egyszerűen az emberi aspektusokra gondolunk. Ha a problémakörből kiemeljük a kényszer hatására kialakult, úgynevezett menekült migrációt, akkor még mindig sokrétű, és folyamatosan változó problémával találjuk szembe magunkat. A menekültproblematika *politikai dimenziója* is több értelmezési lehetőségnek nyit teret, miként azt a magyar menekültek ausztriai helyzetének alábbi kezelése is mutatja.

Rudolf Burger politikai menekültől szóló bonmotja így hangzott: „Az igazi politikai menekült az, akit az ember politikailag felhasználhat arra, hogy a saját rendszerének a vállát megveregesse.” Mivel a magyar menekültek Ausztriában 1956/57 fordulóján élvezték nem csupán a hatalmi tényezőket, de a társadalom elsöprő többségének a támogatását is, alkalmasak voltak arra, hogy a Második Köztársaság új identitásának meghatározó alapjává legyenek. (Sikeresen és gyorsan fátylat borítva ezzel az ország 1938 és 1945 közötti közelmúltjára is.)

* Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar
E-mail: cseresnyes.ferenc@ajk.pte.hu

A liberális menekültpolitika hívei szívesen emlékeznek 1956-ra úgy, hogy akkor egy sokkal szegényebb és veszélyeztetettebb ország nagyvonalúságot mutatott a menekültek befogadásakor. (Az egy főre jutó bruttó nemzeti össztermék 1956-ban 5.397.- USA-dollárt tett ki, ami a nyugat-európai átlag - 6.535.- USA-dollár - 82, 6%-a volt).

A restriktív, vagy megszorító külföldi politika hívei szintén szívesen hivatkoznak 1956-ra. Nekik a magyar menekültek példája elsősorban azt mutatja, hogy az osztrák népesség egy extrém helyzetben nagyon is segítőkészen reagált. De ott és akkor „valódi politikai menekültekről”, „valódi menedékkérőkről” volt szó, és nem „gazdasági menekültekről”, nem „afrikai drogдилerekről”, és nem „iszlám modernizáció tagadókról”.

A referátum célja, hogy vázlatosan áttekintse azokat a nemzetközi viszonyokat, nemzetközi jogi alapokat, nemzetközi kormányzati (UNHCR, ICEM) és nem kormányzati (Vöröskereszt, Caritas) szervezeti támogatásokat és belpolitikai eszközöket, amelyek révén Ausztria sikeresen bizonyította a nyugati világ közösségének önálló, nyitott és demokratikus kisnemzeti létének fontosságát és szükségességét a két világrendszer határán.

2. Az 1956-os magyar menekülthullám helye a kelet–nyugati irányú vándorlási folyamatban

1. táblázat: Kelet-nyugati menekültmigráció (1950-1992/1993, részben becslések)¹

Származási ország	Célország	Szám	Idő	Migrációs ok
Magyarország	Ausztria, USA, Skandinávia, Kanada, Jugoszlávia, Ausztrália, NSZK	195. 000	1956/1957	Forrad. leverése
Csehszlovákia	USA, Kanada, Ausztrália	160. 000	1968/1969	Prágai Tavasz leverése
Lengyelország	NYE, USA, Kanada, Ausztrália	250. 000	1980/1981	Menekülés a szükségállapot elől
Egykori Jugoszlávia	Németország, Nyugat-Európa	355. 000 330. 000	1991-1993 1991-1993	(Ideiglenes) Polgárháborús menekültek
Összesen:		1. 290. 000		

Megjegyzés: A táblázat a megadott időszakok összesített tömegmozgásait tartalmazza.

Forrás: Fassmann/Münz alapján módosítva 1994

¹ FASSMANN, Heinz / MÜNZ, Rainer: Vergangenheit und Zukunft der europäischen Ost-West-Wanderung. In: *Ost-West-Wanderung in Europa* (Hrsg.): FASSMANN, H. und MÜNZ, R. Böhlau Verlag, Wien-Köln-Weimar 2000. 23.

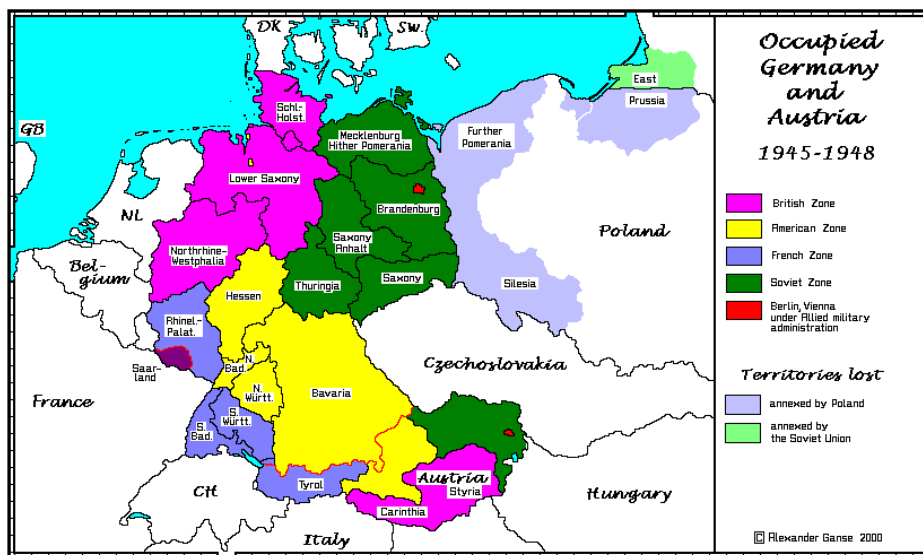
Az 56-osok Nyugatra menekülése a Kelet-Nyugati irányú több évszázados vándorlási folyamat egy része. Földrajzi helyzete miatt Ausztria többször is *első állomása* volt a második világháború utáni legkülönbélebb, néha tömeges kelet európai migrációnak, így ahogy említettük, a magyarnak is. A második világháború utáni osztrák demokrácia kezdetben nem annyira a nyugati liberális minta felé tájékozódott, mint inkább a saját történelem katasztrófái befolyásolták. A külpolitikában ez azt jelentette, hogy megkísérelték elérni a „nehéz kiegyezést”: *úgy demonstrálni a Nyugat iránti lojalitását, hogy ezzel közben ne provokálják a szükségesnél nagyobb mértékben a Szovjetuniót. Ausztria elsősorban a kialakult hatalmi-politikai blokkok közötti földrajzi helyzete miatt évtizedekig a nyugati világ legfontosabb menekülteket először befogadó és továbbító országa volt Európában.* A hidegháború menekülthullámai nem örömmel várt események, hanem olyan kiállt próbák voltak, amelyekben az ország képes volt megmutatni, hogyan határozza meg új szerepét.² Emberek százezreinek, akik a szovjetek által dominált térségből elmenekültek, Ausztria volt az első szabad ország, amelyben védelmet találtak. (Úgy tűnik, hogy az ország közvetítő szerepe a jelenlegi tömegmigráció időszakára is érvényes maradt, azzal a különbséggel, hogy a kibocsátó régió most alapvetően nem kelet-európai, hanem afrikai és közel-keleti). Ausztria tehát nem tartotta magát a menekültek befogadó országának, hanem olyan átmenő állomásnak, amely felajánlja „jó szolgálatát” a migrációs célországoknak. A *demonstrációs effektus* így a *kooperációs effektuson* keresztül erősödött fel, és egyúttal csökkent az Ausztriára nehezedő teher is.³ Ausztria számára – a világ közvéleménye szemében – a második világháborút követő években az 1956-os forradalom és az azt követő szovjet megszállás volt a legnagyobb megbízhatósági próba, hiszen akkor érkeztek először rövid idő alatt óriási számban menekültek az országba.

Az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága (UNHCR) tevékenységének 1951. januári kezdete óta működtetett irodát Ausztriában. Feladatát alapvetően a menekültek nemzetközi jogvédelmének biztosítása és problémáik tartós kezelése képezte. Szemben a korábbi elődszervezetekkel, az UNHCR- mandátuma *generális* volt, azaz nem korlátozódott csak bizonyos országokból érkezett menekültekre. A menekültügyi szervezet létrehozásával egyidejűleg az ENSZ- Közgyűlése azt az igényt is megfogalmazta, hogy a menekültek jogállására szintén létre kell hozni egy egyezményt. A Genfi Menekültügyi Konvenciót 1951. július 28-án hirdették ki.⁴ Az elismert üldözési módok (fajhoz, valláshoz, nemzeti csoporthoz, társadalmi csoporthoz tartozás miatti üldözés, valamint politikai nézetek miatti üldözés) közül legjellegzetesebben a társadalmi csoporthoz tartozás miatti üldözés mutatta az egyezmény hidegháborús korszakhoz kötöttséget. Ausztria csak késve visszanyert függetlensége miatt lett később csatlakozott szerződő fél. A ratifikációs okmányt 1955. április 15-én léptette hatályba, így a magyar menekültek befogadásánál alkalmazta azt először a gyakorlatban.

² Rainer BAUBÖCK: *Nach Rasse und Sprache verschieden. Migrationspolitik in Österreich von der Monarchie bis heute.* Reihe Politikwissenschaft, Political Science Series, 31. Institut für Höhere Studien (IHS), Wien, 1996. 8. Vö. GECSÉNYI Lajos: Osztrák külügyi iratok Magyarország történetéhez. 1956. október–november. *Múltunk*, 1996/2. 157–206.

³ Uo.

⁴ Handbuch, 1979, 71.

1. ábra. Ausztria és Németország megszállási övezetei 1945-ben

A nyugati szövetségesek alapvetően tisztában voltak azzal, hogy a vasfüggöny létezése miatt csak kis számban várható menekültstátuszt kérvényezni kívánó politikai menekültek náluk Kelet-Európából. Az üldözöttség megállapításához mégis egyéni vizsgálatot írtak elő. Ebben feltehetően nem csupán a szokásos politikai-jogi óvatosság nyilvánult meg. A külföldi politikai menekült státusz biztosítása egy szerződő állam részéről azt jelentette, hogy a menedékkérő gyakorlatilag azonos jogi helyzetbe került az őt befogadó állam polgáraival (szociális, egészségügyi, nyugdíj, és perzebe a munkaerő piaci egyenjóság tekintetében). Az 56-os magyar menekültek esetében (ismert például *Kecskés D. Gusztáv* kutatásaiból) a NATO-tagállamok képviselői informálisan eldöntötték (éppen rendkívül fontosnak ítélt politikai – propaganda – jelentősége miatt), hogy a magyar menekültek egészét befogadják és támogatni fogják. Akkor is, amikor a belső társadalmi támogatás mértéke már nem lesz olyan mértékű, mint a kezdeteknél volt.

Az 1950-es években az osztrák hatóságok számára a döntések alapjául szolgáló menekültfogalmat egy parlamenti kérdésre adott válaszában Oskar Helmer szövetségi belügyminiszter a következőképp határozta meg. „[Ők azok az emberek], akik azért jöttek az osztrák állam területére, hogy elkerülhessék a politikai meggyőződésük miatti üldözést szülőföldjükön, akik hazájukat azért hagyták el, mert politikai magatartásuk miatt megvonták tőlük a megélhetési lehetőséget, és hazatérésük esetén hosszabb szabadságvesztéssel vagy akár életük elvesztésével kellene számolniuk.”⁵ Tekintettel az ország kényes külpolitikai helyzetére (*nagyon hálásak voltak egyfelől a szovjet hadsereg kivonulásáért, és nagyon tartottak esetleges visszatérésüktől, ugyanakkor nagyon érzékeltetni kívánták a nyugati értékrendhez való tartozásukat a menekültpolitikában is*), 1956. október 23-a után nem csak forradalmárokat, hanem volt ÁVO-sokat és vezető MDP tisztviselőket is befogadtak. A Szovjetunió által megszállt országok nem

⁵ Idézi Erwin MACHUNZE: *Vom Rechtlosen zum Gleichberechtigten. Die Flüchtlings- und Vertriebenenfrage im Wiener Parlament*. 2 Bde II. 1994. 201.

ratifikálták a Genfi Menekültegyezményt, mert a menekült fogalmát túlságosan a náluk megnyilvánuló üldözésekre és diszkriminációkra fazonírozták. Az egyezményt a szocialista országok a velük szembeni imperialista agresszió részének tekintették.

3. 56-osok Ausztriában

Az osztrák közvélemény példa nélküli áldozatkészsége a magyar menekültek esetében a *korlátozás nélküli befogadás* irányába tolta a politikát (*Julius Raab* szövetségi kancellár szerint demokráciában nem lehet megtiltani az embereknek, hogy segítsenek!) Egybeesett ezzel a szabad világ országainak az elvárása is. A *NATO tagállamok* állam és kormányfői *informális határozatot hoztak* arról, hogy a magyar menekülteket *egyéni vizsgálat nélkül is* menekültnek ismerik el, és egészében *befogadják*. Az osztrák kormány (bár Ausztria nem volt NATO tag) ennek is megfelelően gyorsan és korlátozás nélkül biztosította a menedékjogot mindazoknak, akik azt kérték, és a határt fegyvertelenül lépték át.

Igaz persze, hogy amint 1956 végén a szomszéd ország „túltelített” lett, az emberek rezignáltakká váltak, és a segítőkészség is alábbhagyott. Amilyen arányban konszolidálódott a politikai helyzet Magyarországon, annál inkább csökkent Ausztriában a lelkesedés. Az egykori „szabadságharcos mártírból” „humanitárius, politikai és nemzetközi jogi” probléma lett. A népesség naponta szembesült az adminisztratív káoszszal. A villámgyorsan létrejött mintegy 40 menekülteket segélyező szervezet nem működött jól együtt, a tartományfőnökök kétségbeesetten jelezték Bécsben, hogy nem tudnak több menekültet fogadni. Az eisenstadti és a traiskircheni táborok körülményei ijesztőekké romlottak (korábban sem voltak túl jók), amit a korabeli osztrák politika már meg sem kísérelt javítani, arra számítva, hogy a magyarok annál hamarabb igyekeznek majd továbbmenni egy másik országba. *Oskar Helmer* belügyminiszter folyamatosan azzal nyugtatta a lakosságot, hogy Ausztria csak a magyarok köztes állomásaként szolgál. Egyre jobban hiányolták a vontatott és önzőnek tartott külföldi támogatást, és követelték, hogy „ma, vagy legkésőbb holnap szülessen egy európai „kvóta-szabályozás”, mert az a benyomásuk, hogy a Nyugat a helyzetet nem veszi a szükséges gyorsasággal és felelősségtudattal számításba (1956. november 21.)⁶

Annyira tartottak az újabb menekült ellátási terhektől, hogy a Magyarországra hazatérni kívánókat az osztrák határőrség végül már csak akkor engedte vissza Ausztriába, ha rendelkeztek magyar visszafogadási nyilatkozattal. *Julius Raab* mondta erről 1957 januárjában: „Nem játszhatjuk az egész világ jótevőjének a szerepét. Nem adhatunk itt semmilyen engedményt, különben az egész társaságot (a már továbbutazott magyarokat) ismét visszakapjuk.” A konfliktus nem csupán az osztrák politika számára volt kellemetlen, hanem a menekülteket is idegessé és nehezen elviselhetővé tette. Nem tudhatták (nem is akartak politikai okokkal foglalkozni), hogy a hazatérés akadályozó tényezői nem a befogadó, vagy a tranzit országokban, hanem Magyarországon keresendők. (Szemben a nyitott visszafogadási propagandával, Magyarország szelektáltan engedte haza az állampolgárait).

⁶ James P. NIESEN kutatásából ismert, hogy Ausztria 56. november végén kétségbeesésében a kötelező kvóta bevezetésének a szükségességét kérte az UNREF Végrehajtó Bizottságának 1957. január végi negyedik ülésén. J. P. NIESEN: A befogadás kultúrája és az 1957. januári osztrák menekültkvóta-indítvány. *Világtörténet* 2016. 3. sz. 350-352.

1956 végén az osztrák politika nem számolt 10. 000 magyarországi menekültnél többel. Ehelyett azonban csaknem 185. 000 személy kért bebocsátást! Ezért is, és az ország korabeli gazdasági helyzete miatt is a két világrendszer frontországaként Ausztria veszélyes helyzetbe került. A magyarok befogadásának nehézségei váratlan tömegességük miatt már 1956. november végén jelentkeztek. A kezdetben tett nagylelkű befogadási ajánlatot ennek ellenére sem vonták vissza és nem is módosították. A nyugati világ melletti demonstrációs szándék és a felvállalt helyzet azonnali kooperációs kényszert szült. Az ország egyedül képtelen volt a menekültprobléma kezelésére, nem lehetett tízezreket sátoroztatni a november-decemberi hidegben. A helyi politika a nemzetközi közösség államainak azonnali segítségére szorult. Ausztriának a *menekültfogadó és –továbbító hídállás* pozíciójában a nyugati világ szinte mindegyik országa segíteni akart. Az amerikaiak és a nemzetközi kormányzati segélyszervezetek (ENSZ Menekültügyi Főbiztossága – UNHCR, az Európai Migráció Kormányközi Bizottsága – ICEM) viszont csak Ausztriából akarták a magyarokat tovább szállítani. A magyar menekültek egy része valóban nem kívánt Ausztriából messzire kerülni, mert attól félt, hogy később sem Amerikába (USA, Kanada) továbbutazni, sem Magyarországra (esetleg) visszatérni nem tud. Ugyanakkor voltak olyanok is nem kevesen, akik időközben már másik (második) befogadó országba kerültek (segítendő az osztrák menekültellátást), viszont továbbra sem adták fel továbbvándorlási (többnyire az Egyesült Államokba irányuló) szándékukat.⁷

4. Az osztrák menekültügy, a nemzetközi kormányzati és nem kormányzati szervezetek

A magyar forradalom időszakában a menekültügyi főbiztosság mandátumát az ausztriai befogadás, elhelyezés, élelmezés támogatásán túl kiterjesztették a magyar menekültek továbbutazásának a támogatására, valamint az új befogadó országban való letelepedés segítésére is. Amikor pedig arra szükség mutatkozott, akkor a szervezet természetesen segítette a hazatelepülés folyamatát is.

Az osztrák szövetségi belügyminiszter 1956. október végén, mint említettük úgy rendelkezett, hogy *minden* magyar menekültnek (politikai hovatartozásra való tekintet nélkül) menedéket kell kapnia, és Ausztria a menekültek érdekében teljesíteni fogja a rá háruló nemzetközi kötelezettségeket. Ez a korlátlan menedéknyújtás összhangban állt az ENSZ-közügyülés határozatával is, amelyben a magyar menekülteket a Menekültügyi Főbiztosság hatálya alá rendelte.⁸ A nyugati segítség ígérete azonban 1956 novemberében még csak ritkán konkretizálódott a menekültek el-, illetve tovább szállításában, azaz a menekültek átvételében.

A magyar menekültproblémát Ausztria kezelhette volna Budapest kívánságának megfelelően alapvetően kétoldalú alapon. A kérdéskör *részbeni* internacionalizálása (ahogyan azt Jugoszlávia is tette) sem mondott volna ellent az ENSZ-közügyülés aján-

⁷ A bremerhaveni menekülttáborban elhelyezett '56-osok szeme előtt hajózták be az amerikaiak az Ausztriából odaszállított menekült társaikat. Nemcsak ők, a helyi német hatóságok is óriási erőfeszítéseket tettek, hogy az amerikaiak ellenállását legyőzve, a már Németországba kerültek is csatlakozhassanak a transzporthoz.

⁸ Csehszlovákia megszállását követően nem született ilyen határozat. A menekülteknek egyéni- leg kellett menekültstátusért folyamodniuk, amelyet aztán – a bekövetkezett eseményekre tekintettel – minden különösebb restriktió nélkül biztosítottak is számukra.

lásának. A Nyugati (olykor vélt) elvárásoknak való osztrák megfelelési szándék időnként érdekes reakciókat eredményezett. A magyarokat repatriáló bizottság elnöklését Bécs például maga helyett a menekültügyi főbiztosnak ajánlotta fel, amit az UNHCR nem fogadott el.⁹ Ausztria, ahogy az eset is mutatja, hangsúlyozottan partnerré kívánta emelni a Menekültügyi Főbiztosságot, az Európai Migrációs Szervezetet a magyar menekültek ottani jogainak ellenőrzésében és tartós letelepítésük lehetőségeinek a felkutatásában. De az sem állítható ugyanakkor, hogy az együttműködési szándék elment volna az önfeladásig. Amikor az UNHCR képviselője felvetette például, hogy a magyarok ideiglenes ausztriai elhelyezésére igénybe lehetne venni a laktanyákat, hoteleket és panziókat is, akkor udvariasan eltanácsolták az ötlet erőltetésétől.¹⁰

A szövetségi kormány célja azt volt, hogy a menekülttáborok gondozását a Menekültügyi Főbiztosság által pénzügyileg támogatott Vöröskeresztes Társaságok Ligájára bizza. (A magyarok csaknem 35%-a menekülttáborokban tartózkodott.)¹¹ Amikor november közepén a menekültek száma Dél-Burgenlandban elérte a hetvenezretet, az illetékes hatóságok körében katasztrófahangulat alakult ki. A problémát az okozta, hogy a pénzügyi és az egyéb anyagi segítség korábban és gyorsabban következett be (ez volt az egyszerűbb), mint a menekültek elszállítása.

Visszatetszést keltett Ausztriában, hogy a nemzetközi szervezetek és képviselőik (UNHCR, ICEM) arról nyilatkoztak, hogy készek segítséget nyújtani a magyar menekültek *kiválasztásában* és (azután) *továbbszállításában*. Az osztrák illetékesek körében ez nem kevés félelmet ébresztett, mert akár azt is jelenthette, hogy a senkinek sem kívánatos, a munkaerőpiac szempontjából kevésbé, vagy egyáltalán nem hasznosítható személyek esetleg visszamaradnak az országban. (Miként az a második világháborút követően egyszer már megtörtént velük). Az ország elsősorban *első befogadó* országgént, valamint eligazító-, közvetítő- és összekötőhelyként definiálta magát, amely a más nyugati államokba történő továbbsegítést jelentette. Ugyanakkor az UNHCR és az ICEM hatékony segítsége nélkül Ausztria aligha oldhatta volna meg ilyen sikeresen a magyar menekültek továbbbírányítását, repatriálását és integrálását. Amint Jugoszlávia megtapasztalta, hogy a hozzájuk menekült magyarok kétoldalú tárgyalásokkal, bilaterális alapon, nem továbbíthatók más országokba, azonnal irodát nyitott (még ha hangsúlyozottan ideiglenes jelleggel is) az UNHCR képviselőjének Belgrádban.¹² Az óceánon túlra utazás költségeit és egyéb technikai kiadásokat az európai migrációs szervezet (ICEM) vállalta magára, amennyiben azok más forrásból nem álltak rendelkezésre. A magyar menekültek esetében a szervezet finanszírozta a repatriálás és az ausztriai integráció költségeit is. Az Ausztrián keresztül kivándorlás megszervezése során az ICEM néhány hónapon belül mintegy 155 000 magyar menekültet szállított és helyezett el részben tengerentúli, részben európai országokban.¹³

A fentieket akkor és úgy is fontos hangsúlyozni, ha nyilvánvaló volt, hogy az említett kormányzati segélyszervezetek tevékenysége időnként egész konkrét átfedésben volt a nagyobb államok érdekeivel. Különösen az Egyesült Államok elvárásai tükrö-

⁹ Österreichisches Staatsarchiv, Archiv der Republik, Bundeskanzleramt für Auswärtige Angelegenheiten (a továbbiakban: AdR BKfAA) Ungarn 3d GZ 511190 II-Pol. 1956. 404 d.

¹⁰ Uo.

¹¹ TAUBINGER László: *Statistische Daten der ungarischen Flüchtlinge in Österreich*.

Ungarischer Flüchtlingshilfsdienst 1959. februar 9. Wien. Manuskript. Bundesarchiv Koblenz – BA B150/3549. 1.

¹² BA B150/3549.

¹³ TAUBINGER László: i. m. 2.

ződtek bizonyos lépéseikben (a menekültek kiválogatása, elszállásolása, helyben tartási törekvése, a menekültügy ad hoc finanszírozása). Itt kell kiemelni a nem kormányzati szervezetek magyar menekültek érdekében végzett munkáját is. (Nemzetközi Vöröskereszt, a Nemzetközi Caritas, az Evangélikus Egyház Belső Missziója és Segélyszervezete stb.)¹⁴

Akkori friss átmeneti helyzetében (egy évvel az államszerződést követően) Ausztria egy bölcs kis ország képét tudta sikeresen felmutatni. Úgy, hogy egyrészt kétségtelenné tette kötődését a nyugati világ értékrendjéhez (az elvárásoknak megfelelően minden magyart, még ÁVH-sokat is befogadott), ugyanakkor nem rontotta viszonyát a szükségesnél nagyobb mértékben a keleti tömb nagyhatalmával, a Szovjetunióval sem. Az 1956-osok befogadását nem véletlenül tekintik Ausztriában a Második Köztársaság új identitása megteremtésének kiindulópontjaként.

¹⁴ Hauptstaatsarchiv Wiesbaden 508/4203; 508/4198b; bzw. BA B106/9569.